

תיקוני עירובין

גליון שאלות הלכתיות

המתחדשות מידי שבוע בבדיקת העירובים השכונתיים

גליון מס' 351
טבת תשפ"ג

עירובין למעשה
עיון | שימוש | כשרות

מוקד העירוב
בארץ הקודש
054-84-833-20

תהיה יותר משלושים מטר, וגם מתבוננים אם החוט מתרופף מותחים אותו שוב. דברים אלו ניתן לעשות רק בעירובים שכונתיים שיש בהם מעט צוה"פ, שהמוצק לעירוב שכונתי עד 20 צוה"פ, משא"כ בעירוב עירוני שיש יותר מ 100 צוה"פ, לא ניתן להקפיד כל כך, ונאלצים לסמוך על המקילים. לאחר שהמשכנו לבדוק את העירוב והגענו למקום אחר, שוב ראינו חוט מתנדנד, אמנם לא למרחק גדול, אבל בודאי יותר מרוחב העמוד. הרב שוב התפלא, והחל לחשוש שמא לא הקפידו מספיק בעשיית העירוב החדש. אך אמרנו לרב מתוך ההיכרות עם המציאות בשטח, שהעובדים בודאי עשו את המאמצים כמו שצריך, ועם כל זאת אי אפשר שלא יהיה נדנדוד כזה. ההוראה של הבד"ץ היא למתוח את החוטים עד שלא יתנדנדו ברוח, אבל אין מנוס מכך, כשמדובר כאן בעיר עם מאות צוה"פ! זה אחד מהדברים שיש בעירוב שכונתי, שאין אותם בעירוב עירוני.

המעלות של העירובים הפנימיים בעודים שמתעקמים ועוד

כמו כן בענין עמוד עקום, שהוראת הבד"ץ היא שיהיה עכ"פ ישר למראה עין, ובעירובים שכונתיים מקפידים יותר שיהיה ישר באופן שהחוט יהיה מכוון כנגד תחתית העמוד, כמו שמבואר מדברי החכמת שולמה (סי' שס"ב ס"א) ומדברי החזו"א. אבל בעירוב עם מאות עמודים, והם עומדים בשטח פתוח שעוברים בו כלי רכב כבדים, בודאי שיש גם עמודים שמתעקמים [יותר מרוחב העמוד, וגם יותר משיעור הנכיר לעין רגילה], ולא שייך לתקן אותם מיד באותו שבוע, לעומת זאת בעירוב שכונתי, שיש מעט עמודים, והם נמצאים באזורים בנויים ולא בשטח פתוח, ורובם צמודים לקירות, אינם מתעקמים כל כך, וכשמעקמים מתקנים מיד ע"י לחי, שמעמידים אותו מכוון תחת החוט והוא משמש במקום העמוד. לכן מסיבות אלו ומסיבות הלכתיות נוספות, בודאי יש מעלות גדולות לעשות עירוב שכונתי, גם כאשר המפקחים על העירוב העירוני הם בודקים מסורים שיודעים את ההלכות, כי בכל אופן העירוב השכונתי מוסף להכשיר גם בדברים שהם רוצים להקפיד בהם ולא יכולים, מלבד הלכות נוספות שבעירוב העירוני לא מקפידים, כגון הכנסת שטחי קוצים, שמרן הגר"ש אלישיב זצ"ל הורה שדינם כקרפף שאוסר את העירוב.

התקנת העירוב בצפת בשבוע האחרון

לעירוב העירוני יש מעלה אחרת, שכאשר הוא מפקח טוב הוא מציל את האנשים שמטלטלים בכל רחבי העיר, במקומות שאי אפשר לעשות בהם עירוב שכונתי. אלא שכל משפחה לעצמה, אלו שיודעים לשאול ולברר, ויודעים שהם לא מתפשרים על הכשרות גם כשהם נמצאים בישוב או בעיר רחוקה, צריכים שיהיה עירוב שכונתי כדי לטלטל, כי בלעדיו הם יישארו בבית עם התינוקות כל השבת.

פירצה בעמוד שיצמוד לגדר נמוכה

בשבוע זה התחלנו בעבודות בתיקון העירוב, והעמדנו כמה עמודים חדשים, על מנת להרחיב מעט את העירוב, ולעקוף מקומות שהיו בהם קצת בעיות באחד מהעמודים היו צריכים להצמיד את העמוד לגדר חדשה, שהיא בנויה מקיר קטן ועליו גדר ברזל כמו סורג. והתעוררה שאלה איך לחבר את העמוד, אם לחבר אותו בקרקע שלפני הקיר, הרי יהיה פירצה בין העמוד למחיצה, כיון שהקיר נמוך ואינו מחיצה, והגדר מברזל נמצאת עמוק על הקיר, ויש רוח ג' טפחים מהגדר עד העמוד שיהיה צמוד לשפת הקיר. ואם נאמר שיצמידו את העמוד לגדר הברזל מעל הקיר, הרי העמוד יהיה גבוה מהקרקע ג' טפחים, כגובה הקיר, והרי זה כמו מחיצה תלויה, כמו שכתב החזו"א (סי' ע' סס"ק י"ח) בעמוד שנמצא על מדרגה גבוהה ג' טפחים, [כשאין ברוחב המדרגה לפני העמוד שיעור קרקע שהוא ד' על ד' טפחים].

חידוש העירוב השכונתי בעיר צפת

בשבוע זה יצאו צוות מוקד העירוב להתחיל בפעילות לחידוש עירוב שכונתי בעיר צפת העתיקה, לאחר שבס"ד זכינו להשלים את המלאכה בהקמת העירוב השכונתי בטבריה. יש לציין שבעיר צפת כבר היה עירוב פנימי במשך שנים, והיה מפקוח ע"י ת"ח חשוב הגר"ש שליט"א, שהתמסר לבדוק ולתקן אותו במסירות רבה, גם בימים שמזג האוויר השאיר את כולם בבית, הוא יצא לקשור חוטים ולסגור פירצות, בצורה שאנו לא יודעים להעריך כלל וכלל. עם השנים הוא השקיע יותר בתיקון העירוב הכללי של העיר, שדרש ממנו עוד יותר מאמצים, עד שהוא החליט שישקיע יותר בעירוב הכללי, ועזב את העירוב הפנימי.

לפני חמש שנים תרמנו לו כמה אלפי שקלים מקופת מוקד העירוב, כדי להוסיף תיקונים בעירוב הפנימי של העיר העתיקה, וזה עזר לתקופה מסוימת שבה הוא המשיך להחזיק אותנו, עד שבשנה שעברה הוא החליט שזה על חשבון דברים אחרים חשובים, וגם הרגיש שהעירוב הכללי כבר יציב יותר בכשרותו, והניח את המצוה הזו של העירוב הפנימי למי שיזכה בה.

אהרי השיפורים בעירוב הכללי, האם הוא כמו עירוב שכונתי

בשנה האחרונה עשו עוד שיפוץ לעירוב הכללי, והוסיפו בו עוד כמה עשרות עמודים, כדי להעלות את זרגת הכשרות שלו. לאחר סיום השיפוצים, עברנו יחד עם הבודק ועם אחד מרבני הבד"ץ על העירוב, על מנת לשים עין אם יש עוד דברים שכדאי לתקן בו. לאחר סיור של כמה שעות, שאל הרב האם אחרי כל השיפוצים וכל התיקונים כבר אין צורך בעירוב שכונתי בצפת, כי כל העיר כבר מסודרת כמו עירוב שכונתי. אמרנו לרב שליט"א, שעם כל המאמצים וההשקעה שאני מעריך אותה מאוד, עדיין זה לא כמו עירוב שכונתי, כי יש כמה דברים שלא שייך להקפיד עליהם בעירוב גדול של עיר שלימה. ואני לא מדבר על שכירות מגויים, שזה גם בעירוב שכונתי לפעמים נותר ללא פתרון, [וצריכים לציין את הדבר לכל השואלים ועל גבי המפות, שידעו כיצד לנהוג], אלא יש עוד דברים בכשרות המחיצות וצוה"פ שאי אפשר להקפיד עליהם ברמת עירוב שכונתי, ואף לא כפי שהיו רוצים האחראים העירוניים. הרב התפלא ושאל, מה לדוגמה ההבדל.

ניגשנו יחד עם הרב אל העמודים הקרובים, ונשאנו עינינו אל החוטים, וראינו שהחוט מתנדנד בצורה ניכרת לעין. הרב התפלא מדוע החוט מתנדנד, הרי עכשיו עשו חוטים חדשים ומתחו אותם בצורה מקצועית. והרב ציין שגידי לבדוק למתוח שוב את החוט הזה.

שיעור הנדנדוד המעכב בחוטי העירוב, והמציאות בשטח

והנה נחלקו האחרונים בדין חוט המתנדנד ברוח, האם יש בו פסול של מחיצה שאינה עומדת ברוח. המשנ"ב (סי' שס"ב ס"ק ס"ד) הביא שהמחיצה השקל מתיר גם חוט מתנדנד, והמשכנות יעקב פוסל, והמשנ"ב לא הכריע בדין זה. בחזו"א (סי' ע' סק"י) נקט שחוט מתנדנד ברוח פסול, [ונפסל גם כשאין רוח, מדין מחיצה שאינה עומדת ברוח]. אמנם במשנ"ב לא התבאר מהו השיעור של הנדנדוד שפוסל, והחזו"א כתב שהשיעור הוא אם אמצע החוט יוצא מנגד רוחב העמודים, מפני שאז החלק הזה של החוט נמצא כביכול מהצד של העמודים. ולפ"ז כיון שרוחב העמודים של העירובים בזמנינו הוא רק 9 ס"מ, והחוט נמצא באמצע עובי העמוד, א"כ כאשר הרוח מנדנדת אותו 5 ס"מ לכל צד, כבר יוצא החוט יוצא מרוחב העמודים.

המציאות היא, שבעירוב עירוני שיש בו הרבה צוה"פ, הרבה חוטי עירוב, וגם החוטים ארוכים יותר משלושים מטרים, לא ימלט שיהיה חוט שמתנדנד אפילו יותר מרוחב העמוד, משא"כ בעירובים השכונתיים מתמודדים עם זה ע"י הלחיים, שכיון שהם נמוכים אפשר לעשות אותם רחבים, הרוחב המקובל הוא כ 30 ס"מ, ואז גם אם החוט מתנדנד עשר ס"מ לכל צד אינו יוצר מרוחב הלחיים, ובנוסף משתדלים שהצוה"פ לא

שמחזיק אותם היה בתוך הגדר, יותר למטה כחמש עשרה ס"מ, וא"כ החוט שהוא הוסיף בגובה חמש עשרה ס"מ מעל ראשי הברזלים, הוא לבדו רק לראשי הברזלים, ולא לברזל השוכב. ועדיין צריך ביאור מה הבעיה, הרי סוף סוף אין כאן חור של ג' טפחים. אבל בחזו"א מבואר שיש פסול שנקרא "לבוד ללבוד לא אמרינן", כלומר, רק בדבר ממשי אפשר לומר לבוד, אבל לבוד למה שרק נחשב סגור מדין לבוד לא מועיל. והחזו"א נותן דוגמא של שתי שורות מסמרים, שביניהם יש רק שני טפחים, אבל בין העמודים שהם נעוצים בו, יש יותר מג', ואומר החזו"א שכיון שהלבוד הוא רק בנקודה שבה יש מסמר, ובין המסמרים [שרק כאילו סגור] אין אומרים לבוד, יוצא שהמקום פרוץ, אע"פ שאין חור ג' על ג' טפחים.

עומד מרובה בערב, ודין גדיים בוקעים בחלל צר

אמנם החזו"א מוסיף שבמקרה שהבעיה הזו קיימת בתחתית הגדר, כגון בגדרות מהסוג הזה, כאשר למטה יש חלל שני טפחים לראשי הברזלים, ויש יותר מג' עד הברזל השוכב התחתון, יהיה היתר אחר מדין "עומד מרובה בערב", שכאילו החלק העליון של הגדר יורד וסוגר כלפי מטה (ש"ע סי' ס"ב ס"ח), ולא מדין לבוד. ואע"פ שמבואר בגמ' ובמשנ"ב שם שאם יש חלל ג' טפחים בתחתית המחיצה לא מועיל עומד מרובה בערב, היינו משום שנעשית מחיצה שהגדיים בוקעים תחתיה, אבל כאשר יש את ראשי הברזלים הבולטים למטה, הרי יש רק חלל בגובה ג' וברוחב פחות מג', ובזה אין גדיים בוקעים, [ונקט שהגדיים צריכים גם רוחב ג', וצ"ע], ולכן באופן זה אפשר להתיר ע"י עומד מרובה בערב, למרות שאין היתר של לבוד.

אבל אמר האחראי הידען, שכאן גם את ההיתר הזה כאורה אין, כי כשמדובר על הצד העליון, יש עוד הלכה בעומד מרובה בערב, שכתב המשנ"ב שם, שאם יש רק חוט או פס דק למעלה, אומרים "אתי אוריא דהאי גיסא ודהאי גיסא ומבטל ליה", וא"כ החלקים בחוט שיש כנגד בין הברזלים, מתבטלים, ושוב אין אפשרות לומר עומד מרובה בערב, כשאין משהו שסוגר בראש המחיצה כדן.

והנה יש לדון האם אפשר לומר לבוד באלכסון, מראשי הברזלים אל כל אורך החוט, ואז יתכן שישאר רק חללים קטנים שאין בהם לבוד, ואז יהיה בהם עומד מרובה בלי מצב של אתי אוריא, ויש להאריך בזה, ואכמ"ל. אבל אמרנו לאחראי שהטענה צודקת, וציינו לשבח את עבודתו ואת עירנותו. גם כאן האחראי לא חסך מאמץ, והלך שוב והוסיף עוד חוט בקצה ראשי הברזלים, ואז יש לבוד לכל אורך הגדר, מהחוט התחתון שצמוד לברזלים, עד החוט העליון שגובהו עוד שני טפחים. וכך העירוב הוכשר בצורה טובה ללא חשש.

צורת הפתח שעוברת על מרגלות תל המתלקט

דבר נוסף שהיה לו לתקן בעירוב בסמוך לאתר ההוא, במקום שסמכו על גדר איסכורית לבנה המצויה באתרי בניה, ופתאום היא נפלה ונטתה בקטע של כמה מטרים. האחראי מיהר לעשות צורת הפתח, אבל כעת התעוררה שאלה כיון שהגדר שנפלה היתה בסיבוב, והיא עדיין עומדת בקטע מסוים בשיעור המתלקט, ותחתית הגדר נמצא תחת החוט של צוה"פ, האם זה נחשב שיש מחיצה תחת צוה"פ.

הוא העביר את השאלה למוקד העירוב, והתשובה היא, שאמנם החלק התחתון הוא תחילת מחיצה, אבל אין המחיצה גודרת אלא בגובה י', והצוה"פ שעוברת על מרגלותיה, אינה מחולקת במחיצה, ואין בה בעיה כלל.

בשורה משמחת לתושבי טבריה

ביום שני ר"ח שבט תשפ"ג

יתחילו עשרות אברכים בלימוד העירובין למעשה

בשיעורים ברורים ומלווים בשקופיות עם תמונות מהשטח

שיעור הפתיחה יתקיים בעו"ה בשעה 8 בערב

בבהמ"ד המרכזי בשכונת נוף כנרת פוריה

נצל את ההזדמנות - לצאת עם עירובין ביד!

הפתרון למקרים אלו להעמיד את העמוד על הקרקע שלפני הקיר, כדי שלא יהיה בעיה של מחיצה תלויה, ובנוגע לפירצה שבין העמוד לגדר, מוסיפים עוד ברזל באמצע הרווח, שיעשה לבוד בין העמוד לגדר. בשעת העבודה, לאחר שהעמידו את העמוד, ביקש העובד להוסיף ברזל שהיה לו בהישג יד, ואורכו היה רק כשבעים ס"מ. אמר העובד שיחבר את הברזל הזה, למרות שאין בו י' טפחים, אבל ביחד עם הקיר הנמוך יש י' טפחים.

אבל האברך שהתלווה אליו ולמד בשיעורים, העיר מיד שזה לא יספיק, אלא צריך שיהיה בברזל בפני עצמו י' טפחים בלי צירוף הקיר. והביאור בזה, כיון שהברזל הנוסף מיועד לעשות מחיצה לרוחב הקיר, לסגור את השטח שיש על גבי הקיר, א"כ צריך שיהיה גובה י' ביחס לשטח שעל הקיר, [ועוד יש לבאר, שהקיר הנמוך הוא מחיצה לכיוון אחר, הוא מבדיל בין המדרכה למקום שמחוץ לגדר, (לדוגמא בין צפון לדרום), אבל הברזל שמוסיפים מיועד להבדיל ולעשות מחיצה בין חצי הרוחב והמדרכה שבעירוב לחצי השני של המדרכה שמחוץ לעירוב. (בין מזרח למערב), ובכיוון הזה לא שייך לצרף את גובה הקיר]. העובד ציין לשבח את עירנותו, והוציא מהרכב ברזל אחר ארוך יותר, שיהיה בו שיעור מחיצה כראוי.

אמנם עדיין הוא התפלפל בעבודתו, ולקח ברזל שגובהו 80 ס"מ, ואין בו גובה מטר כשיעור מחיצה לחזו"א. שאל האברך איך הוא מסתפק בשיעור כזה. הפעם היה תורו של העובד להשיב, והוא הראה לאברך שהמרחק בין העמוד לגדר הוא פחות מ 28 ס"מ, א"כ לשיעור חזו"א יש לבוד, ואין פירצה ואין כלל צורך להוסיף ברזל, ומה שצריך להוסיף היינו לפי שיעור הגר"ח נאה, שברוח של 24 ס"מ כבר אין לבוד בין העמוד לגדר, ולשיטתו מספיק שהמחיצה תהיה בגובה 80 ס"מ, במצב כזה יש לומר ממה נפשך העירוב מהודר.

הזדמנות להיות שותף בזיכוי הרבים

בהקמת העירוב השמונתי בצפת

עלות כל העבודות 13,000 ש"ח

השבוע כבר השקענו 4100 ש"ח

נותר לך לזכות ב - 8900 ש"ח

צלצל עכשיו וזכה לעצמך - 0548483320

עירוב המחולק בין הנתיבים בעיר אלעד

בשבוע שעבר פנו אלינו אחראים על העירובים השכונתיים בעיר אלעד, עם שאלה חדשה ומענינת. ברחוב הראשי של העיר [רחוב רבי יהודה הנשיא, ליד המע"ר], יש קטע שהעירוב השכונתי מסתמך על הגדר שעומדת על אי תנועה, וצד אחד של הכביש אינו בעירוב השכונתי, מחמת הקושי להבדיל אותו מהשטח של המע"ר שהוא אתר גדול שלא עוברים בו. ולכן הדגישו במפות של העירובים השכונתיים, שיש לשים לב לעבור בנתיב הנגדי שמובדל מהמע"ר. בחודש האחרון עובדי העיריה שידרגו את האי תנועה, והוסיפו עציצים על הגדרות, וגם הוסיפו בקרקע אדמה ודשא. האחראי על העירוב גילה בעירנותו, שהתוספת הקטנה הזו, פוסלת את העירוב, כיון שגובה הגדר היה מטר בדיוק, וכעת שהוסיפו אדמה והגביהו את הקרקע, יוצא שלא נשאר בה גובה י' טפחים. וכיון שמדובר בשינוי בקטע ארוך בגדר, יש כאן פירצה ארוכה, פי כמה מי' אמות, ואין בה היתר של עומד מרובה. האחראי לא היה יכול להוסיף להגביה את כל אורך הגדר עם מוטות ברזל, וכמובן גם לא עם קרשים, אבל הוא לא התעצל, ועשה מיד פתרון מהיר, הביא מוטות קטנים וחיבר לעמודי הגדר, ומתח מעליהם חוט חזק. הפתרון הזה לבד לקח לו יותר משעתיים, כיון שמדובר בגדר ארוכה מאוד.

לבוד ללבוד בגדר שמסתיימת בראשי ברזלים ללא מסגרת
לאחר התיקון התעוררה לו שאלה הלכתית שאולי התיקון אינו מועיל, כיון שהגדר עשויה כמו סורג, אבל שונה מסורג רגיל שיש לו מסגרת ברזל, כאן הברזלים העומדים בלטו למעלה ללא מסגרת, [והברזל השוכב